

9/8/84

EL LENGUATGE

Mal de cap

Segons la nostra llengua, existeixen avui molts més mals que no pas dolors. Dit altrament, és molt més usual de servir-se del substantiu *mal* acompanyat per un determinatiu, per a la designació de les diverses malalties que patim les persones (i també, alguns casos, els animals i àdhuc les plantes), que no pas del seu sinònim *dolor*. En el Diccionari de Medicina del doctor Corrachan, trobem encara denominacions com *dolor de cap*, *dolor de costat*, *dolor de dents*, *dolor de ronyons*, etc., que és ben dubtós que siguin avui gaire usades, si no és per qui es ressent d'una forta influència castellanitzant. A l'extrem oposat, la Gran Enciclopèdia, que explica prou detingudament els dos conceptes del dolor (físic i moral), ignora, sorprendentment, l'ús d'aquest nom, *dolor*, per a certes designacions específiques. El Diccionari Fabra i l'Alcover-Moll, en canvi, indiquen l'ús que coneixem, que ens ha estat sempre familiar: el del mot *dolor* en la denominació *dolor reumàtic* o, simplement, *dolor*, i en l'expressió *els dolors del part* (encara que en aquest cas no es tracti, pròpiament, de cap mal-

altia). El Fabra indica també *dolor d'estomac*. I caldria afegir-hi, sens dubte, si més no, *dolor ciàtic*, que trobem al Corrachan.

Com hem dit, les designacions de malalties o, simplement, dolors en una part del cos (l'Enciclopèdia marca aquesta distinció) formades amb la paraula *mal* com a substantiu bàsic, són abundants en tots els repertoris que hem citat: *mal de cap*, *mal de queixal*, *mal de coll*, *mal d'orella*, *mal d'estómac*, *mal de ventre*, *mal dolent* o *mal lleig* (el terrible càncer), *mal de mar*, *mal de muntanya*, etc. Es tracta, certament, de denominacions molt populars i usuals, que solen tenir, naturalment, una denominació equivalent en termes mèdics. Així, segons l'Enciclopèdia, el mal de cap és la *cefalàlgia*, el mal d'estómac la *gastràlgia*, el mal de ventre l'*enteràlgia*, el mal d'orella l'*otàlgia*, etc. Però el que ens importa d'assenyalar és que aquestes denominacions compostes amb el nom d'una part del cos humà com a element determinatiu, *mal de cap*, *mal de ventre*, etc., són realment designacions específiques de malalties, afeccions o dolors. Podem distingir, així, entre *tenir mal d'orella* i *tenir mal a l'orella*. El mal d'orella, ja ho hem vist, és el que els metges en diuen una *otàlgia*, però mal a l'orella pot designar qualsevol ferida, gra, etc., que algú té, en un moment determinat, en aquesta part del cos.

Albert Jané